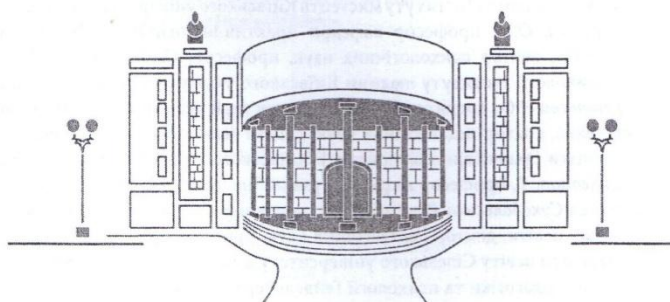


Київський університет імені Бориса Грінченка

Педагогічна освіта:

теорія і практика

Психологія
Педагогіка



Збірник
наукових праць

№ 24

Київ • 2015

Засновники:
Київський університет імені Бориса Грінченка

Збірник наукових праць «Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка» включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з педагогіки (Бюлетень ВАК України № 11, 2009 р.) та психології (Бюлетень ВАК України № 7, 2010 р.).

Виходить двічі на рік.

Видається з грудня 2001 р.

Рекомендовано Вченою радою Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 8 від 25 червня 2015 р.)

Редакційна колегія:

Огнев'юк В.О., ректор Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор філософських наук, професор, академік НАПН України (*головний редактор*); *Хоружа Л.Л.*, завідувач кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор (*заступник головного редактора*); *Безпалько О.В.*, директор Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор; *Беленька Г.В.*, заступник директора Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, доцент; *Лозова О.М.*, завідувач кафедри практичної психології Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор психологічних наук, професор; *Малихін О.В.*, професор кафедри теорії та історії педагогіки Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор; *Мартиненко С.М.*, завідувач кафедри початкової освіти та методик гуманітарних дисциплін Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор; *Міляева В.Р.*, завідувач НДЛ розвитку людини Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор психологічних наук, доцент; *Олексюк О.М.*, завідувач кафедри теорії і методики музичного мистецтва Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор; *Петрунко О.В.*, професор кафедри практичної психології Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор психологічних наук, професор; *Сергеєнкова О.П.*, завідувач кафедри загальної, вікової та педагогічної психології Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор психологічних наук, професор; *Терентьєва Н.О.*, доцент кафедри теорії та історії педагогіки Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, доцент (*відповідальний секретар*); *Чернуха Н.М.*, професор кафедри теорії та історії педагогіки Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор; *Кевішас І.*, професор кафедри музики Вільнюського едукологічного університету, доктор педагогічних наук, професор (Литва); *Суходольська-Кулешова Л.В.*, головний спеціаліст Відділення філософії освіти і теоретичної педагогіки Російської академії освіти, доктор педагогічних наук, професор (Росія); *Огородська-Мазур Є.*, заступник декана факультету етнології та наук про освіту Сілезького університету в Катовіце, доктор хабілітований, професор (Польща); *Хольц К.*, професор спеціальної педагогіки та психології Гейдельберзького університету освіти, доктор наук, почесний професор Київського університету імені Бориса Грінченка (Німеччина).

Рецензенти:

Чернобровкін В.М., завідувач кафедри психології Луганського національного університету імені Т. Шевченка, доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України; *Бібік Н.М.*, головний науковий співробітник Інституту педагогіки НАПН України, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України; *Белєхова Л.І.*, професор кафедри англійської мови та методики її викладання Херсонського державного університету, доктор філологічних наук, професор.

Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка : зб. наук. пр. / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка / редкол. : Огнев'юк В.О., Хоружа Л.Л. [та ін.]. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. — № 24. — 124 с.

ISSN 2311-2409

У збірнику наукових праць розглядаються актуальні проблеми сучасної педагогічної та психологічної науки в історичному, методологічному, методичному аспектах, підбиваються підсумки експериментальних та психологічних досліджень.

УДК 37.01
ББК 74.0

ISSN 2311-2409

© Автори публікацій, 2015

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015

ЗМІСТ

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

ІСТОРІЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДУМКИ

Н.О. Терентьєва

Проектування змісту навчальної дисципліни
«Робота з архівними / історичними джерелами» 4

ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАТИКА

Н.В. Морзе, О.П. Буйницька

Як сформувати ІКТ-компетентність
сучасного магістра 10

Н.В. Морзе, А.Б. Кочарян

Інформаційно-комунікаційна компетентність
науково-педагогічних працівників університету.
Історичний розвиток формування
понятійного апарату 20

Л.Б. Паламарчук, С.М. Бабійчук

Геоінформаційна компетенція
у дослідницькій діяльності старшокласників-членів
Київської Малої академії наук учнівської молоді 32

І.І. Тригуб

Професійна компетентність експертів у галузі освіти . 38

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

Г.В. Брюханова

Історична динаміка підвищення рівня професійної
компетентності майбутніх фахівців
з дизайну друкованої продукції 43

М.М. Галицька

Реалізація компетентнісного підходу у формуванні
комунікативної культури
майбутніх фахівців 49

Ю.В. Гришук

Компетентнісно орієнтована професійна підготовка
майбутніх учителів у Республіці Польща 53

Т.Г. Диба

Компетентнісний підхід у професійній підготовці
фахівців фізичного виховання 58

Л.В. Козак

Компетентності майбутнього викладача
дошкільної педагогіки і психології
у сфері інноваційної професійної діяльності 68

О.М. Кузьменко

Розвиток комунікативної компетентності студентів
завдяки навчанню у співпраці
(co-operative learning) 73

О.В. Мартинчук

Зміст і структура професійних компетентностей
майбутнього вчителя-логопеда 77

Т.М. Пляченко

Структура і зміст професійних компетентностей
учителя музичного мистецтва 84

В.В. Прошкін

Аналіз реальної практики формування дослідницької
компетентності майбутніх учителів 88

Н.В. Стаднік

Комунікативна компетентність
майбутнього вчителя початкової школи:
актуалізація проблеми 93

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЇ

Н.М. Громова

Формування мовної особистості
під час інтерпретації та перекладу
іншомовних текстів 98

В.Р. Міляєва

Компетентнісно зорієнтований підхід
у вищій освіті як основа розвитку суб'єктності
особистості майбутнього фахівця 103

РЕЗЮМЕ 110

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ 120

ДО УВАГИ АВТОРІВ ПУБЛІКАЦІЙ! 121

ВИМОГИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ СТАТТІ 121

УДК: 378:376

Мартинчук О.В.,
канд. пед. наук, доцент,
завідувач кафедри спеціальної психології,
корекційної та інклюзивної освіти
Київського університету
імені Бориса Грінченка

ЗМІСТ І СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА

Анотація. У статті обґрунтовано актуальність розроблення освітніх програм підготовки майбутніх вчителів-логопедів на основі компетентнісного підходу; визначено нагальну суспільну потребу у фахівцях корекційної освіти, здатних здійснювати на високому професійному рівні різні види діяльності як в умовах спеціальних закладів освіти, так і в загальноосвітньому просторі.

У статті запропоновано зміст і структуру професійних компетентностей випускника, які покладено в основу нових освітніх програм для напряму підготовки/спеціальності «Корекційна освіта (логопедія)» з додатковою спеціальністю «Інклюзивна/інтегрована освіта» освітнього ступеню бакалавра і освітнього ступеню магістра. Подано опис фахових компетентностей, які мають бути сформовані у студента після опанування бакалаврської і магістерської програм.

На основі проведеного аналізу науково-літературних джерел та власних наукових розвідок представлено загальну структуру професійної компетентності бакалавра і магістра корекційної освіти.

Значна увага в статті приділена висвітленню сутності поняття «професійна компетентність вчителя-логопеда у сфері інклюзивного навчання» як інтегральної якості особистості майбутнього вчителя-логопеда.

Ключові слова: компетентнісний підхід, загальні і фахові компетентності, вчитель-логопед, інклюзивна освіта, діти з порушеннями психофізичного розвитку.

Мартыничук Е.В. Содержание и структура профессиональных компетентностей будущего учителя-логопеда.

Аннотация. В статье обоснована актуальность разработки образовательных программ подготовки будущих учителей-логопедов на основе компетентностного подхода; определено потребность современного общества в специалистах коррекционного образования, способных осуществлять на высоком профессиональном уровне различные виды деятельности как в условиях специальных учебных заведений, так и в общеобразовательном пространстве.

В статье выделены содержание и структура профессиональных компетентностей выпускника, которые положены в основу новых образовательных программ для направления подготовки/специальности

«Коррекционное образование (логопедия)» с дополнительной специальностью «Инклюзивное/интегрированное образование» образовательных уровней бакалавра и магистра. Представлено описание профессиональных компетентностей, которые должны быть сформированы у студентов после овладения ними бакалаврской и магистерской программ.

Значительное внимание в статье уделено освещению сущности понятия «профессиональная компетентность учителя-логопеда в сфере инклюзивного обучения» как интегрального качества личности будущего учителя-логопеда.

Ключевые слова: компетентностный подход, общие и профессиональные компетентности, учитель-логопед, инклюзивное образование, дети с нарушениями психофизического развития.

Martynchuk O. V. The content and structure of professional competences of teacher speech therapist.

Abstract. The relevance of development of educational programs for preparing of future teacher-speech therapists on competency-based approach is stated in the article; identified a pressing social need in correctional education specialists, capable of performing in a professional manner different activities as in terms of special educational institutions, and in a general area.

The content and structure of professional competences of graduate underlying new educational programs for field of study / specialization " Special education (speech therapy)" with additional specialty "Inclusive / integrated education» on Bachelor's and Master's level of education is given in the article. The description of professional competences which are to be formed on Bachelor's and Master's level of education.

Much attention is paid to the nature of the concept of "professional competence of teacher-speech therapists in inclusive education" as an integrated personality trait of future teacher-speech therapists.

Keywords: competence approach, general and professional competence, teacher-speech therapists, inclusive education, children with psychophysical development disorders.

У зв'язку з імплементацією Закону України про вищу освіту [1] перед професорсько-викладацьким складом університетів, які готують фахівців з напрямку підготовки «Корекційна освіта (за нозологіями)», постає низка нових викликів, які потребують негайної реалізації. Зокрема, наразі актуальним є розроблення і впровадження нових освітніх програм з цього напрямку підготовки, в основу яких має бути покладено компетентнісний підхід як сучасну парадигму розвитку освіти.

Відомо, що компетентнісний підхід до побудови та реалізації освітніх програм є основою студентоцентрованого навчання. Згідно з парадигмою студентоцентрованого навчання, потрібне чітке бачення реальної моделі майбутнього фахівця корекційної освіти, де кінцевою метою є підготовка конкурентоспроможного фахівця. Відтак, постає необхідність у визначенні

потреб ринку освітніх корекційних послуг, які є затребуваними серед батьків на сучасному етапі розвитку нашого суспільства.

За даними звітів центральної психолого-медико-педагогічної консультації (за останні роки) в Україні серед дитячих порушень психофізичного розвитку домінують порушення зору, опорно-рухового апарату та мовлення. Серед виявлених психофізичних порушень вперше практично в усіх регіонах України, в тому числі і в Києві, домінують порушення мовлення. Це свідчить про те, що в суспільстві професія вчителя-логопеда є суспільно значущою, адже діяльність цього фахівця спрямована на подолання мовленнєвих порушень у дітей, що забезпечує їм успішне навчання в школі та соціалізацію в оточуючому світі, а, відтак, і затребуваною на ринку освітніх послуг.

Крім того, результати моніторингу загальноосвітніх навчальних закладів свідчать про зростання кількості дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів з інклюзивною формою навчання. Також швидко збільшується кількість спеціальних груп/класів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення у загальноосвітніх закладах, тому що ці форми навчання наразі є затребуваними на ринку освітніх послуг серед батьків. Відтак, вищі навчальні заклади, які готують педагогів для роботи з дітьми, які мають ті чи інші порушення психофізичного розвитку, не можуть ігнорувати цю проблему – проблему підготовки конкурентоспроможних фахівців для роботи не тільки в закладах спеціальної освіти, медичних, реабілітаційних установах тощо, але й для здійснення ефективної корекційно-розвивальної та навчально-виховної роботи в умовах інклюзивного та інтегрованого навчання.

Отже, перед вищими навчальними закладами постає завдання реагування на потреби працедавців і, відповідно, розроблення таких освітніх програм, які б враховували нові реалії і вимоги до конкурентоспроможних фахівців.

Підписання Україною Болонської декларації сприяло вивченню європейських тенденцій розвитку освіти та активізації вітчизняних наукових розвідок щодо розроблення шляхів реформування вищої освіти відповідно до стандартів та рекомендацій Європейського простору вищої освіти [17]. Потужним засобом розвитку вищої освіти став проект Тюнінг («Гармонізація освітнянських структур в Європі» – Tuning educational structures in Europe, TUNING), основною метою якого є розроблення принципів підходів до створення, удосконалення, впровадження, оцінювання та підвищення якості програм вищої освіти [18]. Одним з таких підходів було визнано компетентнісний підхід як нову парадигму вищої освіти, відповідно до якої Національна команда експертів із реформування вищої освіти України радить підходити до процесу удосконалення підготовки фахівців у вітчизняних університетах.

З огляду на вищезазначене нами було проаналізовано проблему підготовки фахівців корекційної освіти. В Україні цією проблемою опікуються провідні вчені-дефектологи (Віт. Бондар, І. Колесник, С. Миронова, Н. Пахомова, Л. Руденко, В. Синьов, Є. Синьова, Л. Фомічова, А. Шевцов, М. Шеремет, Д. Шульженко та ін.). Проблема підготовки майбутніх вчителів-логопедів на засадах компетентнісного підходу не була предметом спеціального наукового

дослідження, хоча у плані вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців корекційної освіти деякі її аспекти вивчалися побіжно, зокрема, підвищення якості підготовки майбутніх вчителів-дефектологів до реалізації різних функцій професійної діяльності (Віт. Бондар, С. Миронова, Н. Пахомова, К. Островська, В. Синьов, А. Шевцов, М. Шеремет, Д. Шульженко та ін.).

Проте, незважаючи на значущість отриманих науковцями результатів, дотепер остаточно не визначена як концептуальна та організаційно-педагогічна основа навчання, зорієнтованого на здобуття компетентностей, так і перелік складових професійної компетентності майбутнього вчителя-логопеда до роботи в умовах як спеціального, так і інклюзивного навчання. Через це й досі не розроблена ефективна дидактична система їх формування у майбутніх вчителів-логопедів упродовж навчання на різних освітніх рівнях у вищих навчальних закладах. Основними причинами цього, на нашу думку, є відсутність у дослідженнях розуміння фахових компетентностей майбутніх вчителів-логопедів як складно структурованих феноменів, що потребує спеціально організованих дидактичних заходів для їх формування; недостатня розробленість теоретико-методологічних засад організації підготовки майбутніх вчителів-логопедів до спеціального та інклюзивного навчання на компетентнісній основі.

Нами проаналізовано матеріали досліджень в рамках проекту Тюнінг щодо визначення фахових компетентностей у галузі освіти (Reference Points for the Design and Delivery of Degree Programmes in Education) [16]. Вони стосуються, передусім, окреслення компетентностей у галузі загальної освіти.

При аналізі літературних джерел з досліджуваної проблеми нас цікавило, наскільки висвітлюється у наукових розвідках проблема підготовки фахівців спеціальної освіти до роботи в загальноосвітньому просторі. Аналіз періодичних видань EBSCOhost [15], наукових вітчизняних і російськомовних літературних джерел засвідчив, що проблема підготовки фахівців для роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби, є сферою наукових інтересів багатьох вчених, які працюють як в європейському освітньому просторі (Жан Б. Крокетт, Мен Ден, Лани Флоріан і Холлі Лінклейтер, Кріс Форлін і Дайан Чемберс та ін.), так і в пострадянському (М. Малофеев, Н. Назарова, І. Яковлева та ін.), зокрема у вітчизняному просторі (В. Бондар, О. Мартинчук, С. Миронова, В. Синьов, Н. Софій, А. Шевцов, М. Шеремет та ін.). Однак варто зазначити про існуючі тенденції, що простежуються у процесі аналізу літературних джерел: практично всі дослідження стосуються формування професійних компетентностей педагогів дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів (вихователів і вчителів початкових класів, соціальних педагогів) у сфері навчання, виховання і розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку в загальноосвітньому просторі (А. Колупаєва, І. Кузава, О. Мартинчук та ін.). Останнім часом з'явилися наукові праці і навчально-методичні посібники, змістом яких є підготовка асистентів вчителя (Н. Дятленко, А. Колупаєва, З. Ленів, О. Мартинчук, Ю. Найда, Н. Софій та ін.) до роботи в групах/класах з інклюзивною формою навчання. Практично зовсім не описаною є проблема формування фахової компетентності вчителів-

логопедів до роботи в умовах інклюзивного навчання, тобто, тих фахівців, які через освітньо-корекційну, діагностико-консультативну, культурно-просвітницьку, організаційно-управлінську діяльність повинні забезпечити якісне інклюзивне навчання дітей з різними порушеннями психофізичного розвитку. Адже на думку багатьох науковців, дотичних до проблеми інклюзивної та інтегрованої освіти, ключовою фігурою в забезпеченні загальноосвітньої інтеграції дітей з психофізичними порушеннями має стати саме фахівець з корекційної педагогіки, оскільки тільки він достатньою мірою обізнаний із закономірностями психофізичного розвитку та особливостями організації навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами.

Зважаючи на сучасні виклики суспільства до підготовки фахівців, у цій статті ми спробуємо окреслити зміст і структуру професійних компетентностей майбутнього вчителя-логопеда в аспекті запровадження нової парадигми навчання Європейського простору вищої освіти – студентоцентрованого навчання, в основу якого покладено компетентнісний підхід.

У рамках проекту Тьюнінг було сформульовано суть та визначено науково-методологічні засади нового підходу до процесу розроблення та впровадження освітніх програм, який отримав назву студентоцентрованого навчання (student centered approach). В основу студентоцентрованого навчання покладено ідею максимального забезпечення студентам їх шансів отримати перше місце на ринку праці, підвищення їхньої «вартості» у працедавців, задоволення тим самим актуальних потреб останніх [12, с. 16].

Наразі у зв'язку з імплементацією Закону України про вищу освіту [1] перед освітянською спільнотою вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку фахівців і професіоналів у галузі корекційної освіти (згідно з Національним класифікатором професій – спеціалізованої (особливої) освіти [4]) постає завдання щодо розроблення нових освітніх бакалаврських і магістерських програм. Методологія побудови освітньої програми передбачає визначення профілю освітньої програми. Тому, враховуючи потреби сучасного освітнього простору потрібно визначитись з професійною кваліфікацією майбутнього фахівця корекційної освіти (освітній ступінь бакалавра) та професіонала в галузі корекційної освіти (освітній ступінь магістра) відповідно до Національного класифікатора професій. Назви первинних посад обираються з Державного класифікатора професій (ДК 003): з розділу 2 «Професіонали» – для магістрів; з розділу 3 «Фахівці» – для бакалаврів.

Отже, студент після закінчення бакалаврської програми за напрямом підготовки «Корекційна освіта (логопедія)» може отримати професійну кваліфікацію «асистент вчителя-логопеда», а по завершенню магістерської програми – професійну кваліфікацію «вчитель-логопед». Наразі студенти після закінчення бакалаврату отримують професійну кваліфікацію «дефектолог, вихователь дітей з вадами психофізичного розвитку», а після закінчення магістратури – кваліфікацію «логопед, викладач корекційної педагогіки і спеціальної психології». На думку деяких фахівців, дотичних до підготовки майбутніх логопедів, вважається не логічним той факт, що студенти напряму підготовки «Корекційна освіта (логопедія)», опанувавши навчальну дисципліну

«Логопедія» обсягом 24 кредити, не отримують професійну кваліфікацію, яка б давала їм можливість здійснювати професійну діяльність з подолання мовленнєвих порушень у дітей.

Європейський досвід та досвід інших зарубіжних країн свідчить про те, що там здійснюється як підготовка асистентів логопедів, так і логопедів (хоча тут варто принагідно зазначити, що в деяких країнах підготовка логопеда здійснюється в медичних університетах). Відтак, можливо, є сенс висунути на суспільний розгляд питання про те, щоб на рівні освітнього ступеню бакалавра готувати асистента вчителя-логопеда і, водночас, звернутись з клопотанням до відповідних державних органів з питанням про введення до штатного розкладу навчальних закладів, реабілітаційних установ посади асистента вчителя-логопеда.

У Довіднику кваліфікаційних характеристик професій працівників визначено посадові обов'язки асистента вчителя-логопеда, згідно з якими він має проводити разом з вчителем-логопедом корекційні заняття з подолання порушень усного і писемного мовлення у дітей [3].

На сьогодні логопедична служба України керується Положенням про логопедичні пункти системи освіти, яке було затверджено у 1993 році. Звичайно, що сучасні реалії вимагають прийняття нового нормативного акту про логопедичну службу, в якому варто було б врахувати, по-перше, той факт, що в Національному класифікаторі професій України є найменування посади «асистент вчителя-логопеда», а, по-друге, те, що наразі збільшується кількість дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку, а фахівців для надання якісної корекційної допомоги цій категорії дітей за місцем проживання не вистачає.

Також при розробленні освітньої програми потрібно врахувати сучасні тенденції в розвитку освіти дітей з особливими потребами, які полягають в появі нової інноваційної форми навчання цих осіб – інклюзивної форми навчання.

Методологія побудови освітньої програми передбачає, насамперед, визначення суспільної потреби на регіональному, національному та міжнародному рівнях. Відповідно до статистичних даних, і зокрема показників Центральної ПМПК, які свідчать про щорічне зростання кількості дітей з порушеннями психофізичного розвитку, впевнено можна стверджувати про наявність стійкої суспільної потреби у кваліфікованих фахівцях з корекційної освіти (спеціальної педагогіки). Крім того, сучасний етап розвитку системи освіти для дітей з особливими потребами характеризується збільшенням кількості загальноосвітніх шкіл, які відкривають спеціальні класи та класи з інклюзивною формою навчання. Аналіз статистичних даних по м. Києву найповніше презентує стан інклюзивної/інтегрованої освіти в Україні. У Києві функціонує близько 200 загальноосвітніх шкіл. На початок 2014-2015 навчального року в 24 загальноосвітніх школах функціонували спеціальні класи і класи з інклюзивною формою навчання, що становить приблизно десятку частину від усієї кількості столичних загальноосвітніх закладів, а також 12 дошкільних навчальних закладів, в яких відкрито інклюзивні групи. Для України, яка нещодавно прийняла законодавчі акти, які дають можливість

керівникам освітніх установ відкривати класи з інклюзивною формою навчання, безсумнівно, це непоганий показник. З огляду на те, що з січня 2015 року в дію вступив Закон України «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» №1324 від 5 червня 2014 р., передбачається збільшення мережі навчальних закладів з інклюзивною формою навчання, що вимагатиме їх забезпечення кваліфікованими кадрами для навчання, виховання і розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

Отже, актуальним, на наш погляд, є поєднання напряму підготовки «Корекційна освіта (логопедія)» з додатковою спеціальністю (спеціалізацією): «Інклюзивна/інтегрована освіта». Відтак, після закінчення освітнього ступеню бакалавра студент може набути професійної кваліфікації «асистент вчителя загальноосвітнього навчального закладу з інклюзивним та інтегрованим навчанням», а після закінчення освітнього ступеню магістра – вчителя початкової школи дітей з тяжкими порушеннями мовлення, організатора інклюзивної освіти.

У проєкті Тьюнінг [18] розроблено спеціальні анкети з питаннями, відповіді на які дають чітке уявлення щодо необхідності створення освітньої програми в цілому та окремих її модулів. Наведемо деякі з цих питань і зразу спробуємо дати на них відповіді, які окреслять нагальну суспільну потребу в розробленні навчальних програм з підготовки фахівців до інклюзивного навчання дітей з психофізичними порушеннями.

— *Чи є метою створення нової освітньої програми задоволення нових соціальних вимог?*

Метою створення нової освітньої програми з напряму підготовки «Корекційна освіта (логопедія)», що передбачатиме підготовку фахівців до інклюзивного/інтегрованого навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення, є задоволення сучасних соціальних вимог до підготовки фахівців з корекційної освіти, які повинні на високому професійному рівні виконувати різні види діяльності в умовах спеціальної та інклюзивної освіти.

— *Чи відбулися консультації із зацікавленими сторонами? Чи вони підтвердили необхідність у новій програмі?*

У Київському університеті імені Бориса Грінченка в рамках постійно діючої «Школи інклюзивної освіти» відбулись консультації з її цільовою аудиторією: методистам РНМК, заступниками керівників загальноосвітніх навчальних закладів з інклюзивною формою навчання, педагогами, асистентами вчителів дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів з інклюзивними та спеціальними групами/класами навчання м. Києва. Результати консультацій підтвердили необхідність підготовки у вищому навчальному закладі фахівців різних спеціальностей галузі знань «Освіта», здатних до ефективної професійної діяльності в інклюзивному середовищі.

— *Чи є очевидним, що програму буде відповідно визнано в контексті майбутнього працевлаштування? Чи вона належить до конкретного професійного чи соціального контексту?*

На наше глибоке переконання, програма з підготовки майбутніх вчителів-логопедів до інклюзивного навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення має чітко визначене професійне спрямування і тому буде визнаною в контексті майбутнього працевлаштування, оскільки, по-перше, Державним класифікатором професій (ДК 003) [4] передбачено посаду фахівця (на рівні освітнього ступеню бакалавра), яка є в штатному розписі загальноосвітніх навчальних закладів з інклюзивною формою навчання – це асистент вчителя, по-друге, у проекті Порядку організації діяльності інклюзивних груп у дошкільних навчальних закладах зазначено, що для організації корекційно-розвивальної роботи в інклюзивній групі штатним розписом дошкільного навчального закладу передбачаються штатні одиниці учителя-дефектолога/учителя-логопеда відповідно до виду порушення психофізичного розвитку (по 0,25 ставки на 1 дитину), асистента вихователя (1 ставка на 1 інклюзивну групу). Вищезазначені обставини обумовляють збільшення затребуваності фахівців корекційної освіти в загальноосвітньому просторі.

— *Чи є розуміння освітянського контексту, в якому новому програму буде реалізовано?*

Поширення процесу інтеграції у вітчизняному освітянському контексті в принципі вже обумовлено тим, що Україна ратифікувала низку міжнародних документів у галузі прав дитини, прав осіб з інвалідністю. Крім того, у 2013 р. було прийнято Національну стратегію розвитку освіти України на період до 2021 року [11], якою передбачено наступні першочергові завдання: створення нових моделей та форм організації освіти для осіб з особливими освітніми потребами, розширення практики інклюзивного та інтегрованого навчання у дошкільних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах дітей та молоді з особливостями психофізичного розвитку. Отже, сучасні тенденції в освіті свідчать про динамічний розвиток інклюзивного навчання як інноваційної форми навчання дітей з особливими освітніми потребами в Україні, що, безперечно, підтверджує актуальність проблеми підготовки майбутніх логопедів для професійної діяльності в умовах інклюзивного та інтегрованого навчання.

Зважаючи на вищезазначене, перед нами постала проблема розробки нової освітньої програми для напряму підготовки «Корекційна освіта (логопедія)» з додатковою спеціальністю «Інклюзивна/інтегрована освіта». Методологія розроблення освітньої програми передбачає визначення змісту та структури фахових компетентностей майбутнього вчителя-логопеда, здатного здійснювати професійну діяльність в умовах спеціальної, інклюзивної та інтегрованої освіти.

Врахувавши результати досліджень проекту Тьюнінг щодо двох видів компетентностей: фахових (subject specific competences) і загальних компетентностей (generic competences, transferable skills), нами окреслено загальні компетентності фахівця корекційної освіти, які не прив'язані до предметної галузі і мають універсальний характер. Так, нами визначено такі загальні компетентності:

– *1. Інструментальні:*

1.1. *Уміння спілкуватися усно та в письмовій формі першою (державною) мовою:* уміння вільно спілкуватися і вести документацію державною мовою; здатність до написання наукових текстів державною мовою.

1.2. *Уміння спілкуватися другою мовою:* уміння спілкуватися усно і письмово іноземною мовою; здатність опрацьовувати зарубіжні наукові та методичні джерела професійного спрямування.

1.3. *Здатність шукати, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел:* здатність отримувати, аналізувати та поєднувати інформацію з різних наукових та навчально-методичних джерел у процесі виконання фахових теоретичних і практичних завдань, застосовувати у процесі професійної діяльності різні інформаційні ресурси, що дозволяють проектувати рішення актуальних проблем спеціальної педагогіки і психології.

1.4. *Здатність виявляти, формулювати і вирішувати проблеми:* здатність формулювати актуальні проблеми навчання, виховання і розвитку осіб з особливими освітніми потребами, проблеми наукових досліджень із спеціальної педагогіки та психології; здатність до самостійної організації, планування наукових досліджень та розв'язання поставлених проблем.

1.5. *Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу:* здатність до аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та визначених закономірностей і особливостей розвитку, навчання і виховання осіб з психофізичними порушеннями.

1.6. *Навички в галузі використання інформаційних та комунікативних технологій:* здатність впроваджувати ІКТ-технології у професійній діяльності, в освітньому просторі спеціальних навчальних закладів, у процесі ведення робочої документації на електронних носіях.

– 2. Міжособистісні:

2.1. *Уміння працювати в групі та міждисциплінарній команді:* уміння працювати в умовах міждисциплінарної команди при формуванні індивідуальної програми розвитку дитини з порушенням психофізичного розвитку; здатність виконувати діяльність під керівництвом лідера; знати про стимули та бар'єри ефективної командної роботи.

2.2. *Навички міжособистісного спілкування:* здатність до усвідомлення цінності комунікації як складової професійної діяльності; уміння здійснювати вплив на суб'єктів професійної діяльності.

2.3. *Здатність до критики і самокритики:* здатність критично аналізувати власну освітню та професійну діяльність, а також діяльність своїх колег у процесі виконання практичних завдань.

2.4. *Уміння діяти на основі етичних міркувань:* уміння дотримуватись етичних норм спілкування з дітьми, які мають особливі освітні потреби, їхніми родинами, а також з колегами у процесі професійної діяльності.

2.5. *Розуміння рівних можливостей та повага до відмінностей:* знання та здатність продемонструвати обізнаність про права осіб з інвалідністю та реалізації їхнього права на якісну освіту.

– 3. Системні:

3.1. *Здатність навчатися, працювати самостійно*: здатність до адаптування в освітньому просторі вищого навчального закладу, до самоорганізації під час планування та реалізації навчальної діяльності.

3.2. *Здатність до генерації нових ідей (креативність)*: здатність продукувати нові ідеї у процесі вирішення професійних завдань.

3.3. *Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях*: здатність застосовувати базові медико-біологічні, психологічні та педагогічні знання у різних видах професійної діяльності.

3.4. *Уміння проводити дослідження на відповідному рівні*: здатність організувати і провести наукове дослідження на невеликій вибірці, здійснити обробку, аналіз та інтерпретацію результатів психолого-педагогічного дослідження з актуальних проблем навчання, виховання і розвитку осіб з психофізичними порушеннями.

3.5. *Орієнтація на безпеку*: здатність створити безпечні умови у процесі навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають порушення психофізичного розвитку.

3.6. *Уміння оцінювати та підтримувати якість виконаної роботи*: здатність критично оцінювати та якісно здійснювати власну навчальну та професійну діяльність.

3.7. *Уміння діяти з соціальною відповідальністю*: здатність розуміти значущість власної професійної діяльності у процесі супроводження особи з порушеннями психофізичного розвитку, її вплив на загальний і мовленнєвий розвиток, соціалізацію та адаптацію дитини у навколишнє середовище.

3.8. *Визначеність та наполегливість при виконанні отриманих завдань та покладеної відповідальності*: здатність виявляти наполегливість та відповідальність при виконанні теоретичних і практичних завдань в освітньому просторі вищого навчального закладу та навчальних закладів і установ для дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

3.9. *Уміння адаптуватися і діяти в нових ситуаціях*: уміння адаптуватись і пристосовуватись до нових умов професійної діяльності та діяти відповідно до нових педагогічних завдань.

У процесі формулювання фахових компетентностей та визначення їхнього змісту ми виходили з того, що напрям підготовки «Корекційна освіта (логопедія)», по суті, є інтегрованим і передбачає оволодіння майбутніми вчителями-логопедами комплексу знань з медико-біологічних, психологічних і педагогічних дисциплін, методиками і технологіями надання комплексної логопедичної допомоги особам з мовленнєвими порушеннями в закладах освіти, охорони здоров'я та реабілітаційних установах.

Зважаючи нас те, що об'єктом професійної діяльності майбутнього вчителя-логопеда є корекційно-розвивальний навчально-виховний і абілітаційний/реабілітаційний процеси, нами виокремлено види професійної діяльності асистента вчителя-логопеда і вчителя-логопеда (з урахуванням їхніх кваліфікаційних характеристик). Так, для асистента вчителя-логопеда провідними є корекційно-педагогічна; діагностично-корекційна; консультативна; просвітницька діяльності. Для вчителя-логопеда додається

організаційно-управлінська діяльність, яка є важливою складовою професійної діяльності випускника магістерської програми.

Серед фахових компетентностей випускника бакалаврської програми напряму підготовки «Корекційна освіта (логопедія)» з додатковою спеціальністю «Інклюзивна/інтегрована освіта» нами виокремлено:

1. загальнопрофесійні компетентності:
 - 1.1. базові *медико-біологічні* знання з професії та розуміння їх місця в системі фахової підготовки майбутнього асистента вчителя-логопеда;
 - 1.2. базові *психологічні* знання з професії та розуміння їх місця в системі фахової підготовки майбутнього асистента вчителя-логопеда;
 - 1.3. базові *педагогічні* знання з професії та розуміння їх місця в системі фахової підготовки майбутнього асистента вчителя-логопеда;
2. компетентність в індивідуально-психологічній сфері – професійні цінності: практика згідно з принципами деонтології, пов'язаними з професійною діяльністю вчителя-логопеда; усвідомлення педагогічних, психологічних та соціальних наслідків у сфері професійної діяльності;
3. компетентність у сфері корекційно-педагогічної діяльності;
4. компетентність у сфері логодіагностичної та логокорекційної діяльності;
5. компетентність у сфері діагностично-корекційної та консультативної діяльності;
6. компетентність у сфері забезпечення інклюзивного/інтегрованого навчання;
7. компетентність у сфері науково-дослідної діяльності.

Серед фахових компетентностей випускника магістерської програми спеціальності «Корекційна освіта (логопедія)» з додатковою спеціальністю «Інклюзивна/інтегрована освіта» нами виокремлено:

1. загальнопрофесійні компетентності:
 - 1.1. глибокі знання та розуміння засад *медичної* абілітаційної/реабілітаційної підтримки осіб з порушеннями психофізичного розвитку у процесі комплексного підходу до вирішення їхніх проблем;
 - 1.2. глибокі знання та розуміння *психологічної* абілітаційної/реабілітаційної підтримки осіб з порушеннями психофізичного розвитку у процесі комплексного підходу до вирішення їхніх проблем;
 - 1.3. глибокі знання та розуміння *педагогічної* абілітаційної/реабілітаційної підтримки осіб з порушеннями психофізичного розвитку у процесі комплексного підходу до вирішення їхніх проблем;
 - 1.4. глибокі знання та розуміння сучасних уявлень про принципи державної політики у сфері спеціальної та інклюзивної освіти,

завдання, напрями, зміст, методи, засоби, форми корекційної допомоги особам з порушеннями психофізичного розвитку, про шляхи вирішення актуальних проблем корекційної освіти;

2. компетентність в індивідуально-психологічній сфері – професійні цінності;
3. компетентність у сфері корекційно-педагогічної діяльності;
4. компетентність у сфері логодіагностичної та логокорекційної діяльності;
5. компетентність у сфері діагностико-аналітичної та консультативної діяльності;
6. компетентність у сфері організації і впровадження інклюзивного навчання;
7. компетентність у сфері науково-дослідної діяльності;
8. компетентність у сфері організаційно-управлінської діяльності (лідерство, менеджмент та командна робота);
9. компетентність у сфері викладацької діяльності;
10. компетентність у сфері культурно-просвітницької діяльності.

Особливу увагу звертаємо на розроблення змісту фахової компетентності у сфері інклюзивного навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення, оскільки сучасна система вищої дефектологічної освіти має бути орієнтована на те, щоб підготувати випускників професійно мобільними, розширити можливості їхнього працевлаштування і забезпечити широкий діапазон діяльності в умовах роботи як спеціальних навчальних закладів, так і загальноосвітніх навчальних закладів з інтегрованою та інклюзивною формами навчання.

Проведений нами аналіз науково-літературних джерел та даних емпіричного дослідження виявив, що наразі гостро постало протиріччя між традиційною системою підготовки вчителів-логопедів/вчителів-дефектологів і потребами практики, в якій поряд з педагогічними кадрами для роботи в умовах диференційованої системи спеціальної освіти затребуваними стають фахівці, здатні супроводжувати дитину в умовах інклюзивного/інтегрованого навчання [5-9].

Професійна компетентність вчителя-логопеда у сфері інклюзивного навчання дітей з системними порушеннями мовлення визначається нами як інтегральна якість особистості, що проявляється у загальній здатності і готовності до виконання на високому рівні професійної діяльності у сфері інклюзивного навчання дітей з особливими потребами, здатності нести професійну відповідальність за результати цієї діяльності, постійно підвищувати рівень своєї професійної діяльності [8].

Компетентність фахівця у сфері інклюзивного навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення – це динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, необхідних для ефективною діяльності в якості виконавця (на рівні освітнього ступеню бакалавра) і організатора (на рівні освітнього ступеню магістра) програм інклюзивного навчання дітей з порушеннями мовленнєвої

діяльності, а також способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, що визначають здатність корекційного педагога успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному освітньому ступені [7; 8].

На підставі аналізу професійної діяльності вчителів-логопедів (зокрема, визначених Н.М. Назаровою видів професійної діяльності спеціального (корекційного) педагога: викладацької, конструктивно-організаторської, діагностико-аналітичної, консультативної, проєктивної, гностичної, психопрофілактичної, корекційно-розвивальної, просвітницької, науково-дослідницької, виховної, координаційної [13, 322], а також враховуючи подану загальну структуру професійної компетентності фахівця, нами запропоновано структуру професійної компетентності бакалавра корекційної освіти (напрямок підготовки 6.010105 Корекційна освіта. Логопедія) у сфері інклюзивного навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення. До структури професійної компетентності майбутнього логопеда у сфері інклюзивного навчання увійшли такі основні складові: компетентність у діагностико-аналітичній, корекційно-розвивальній, дидактичній, виховній, консультативній, трансформаційній, конструктивно-організаторській, комунікативній діяльності, які, у свою чергу, є основою функціональних компетентностей.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. У зв'язку з нагальною потребою розроблення проєктів освітніх програм потрібно активізувати процес визначення компетентностей фахівців у сфері спеціального та інклюзивного навчання на основі компетентнісного підходу до підготовки майбутніх вчителів-логопедів в освітньому просторі вищого навчального закладу.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про вищу освіту» // Закон від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>.
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» // Закон від 5 червня 2014 №1324 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1324-18>.
3. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. – Випуск 80. Соціальні послуги / Наказ Міністерства праці та соціальної політики України від 14.10.2005 р., N324. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uazakon.com/big/text798/pg1.htm>
4. Національний класифікатор професій ДК 003:2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dk003.com/>.
5. Мартинчук О.В. Компетентнісний підхід до професійної підготовки вчителів-дефектологів для забезпечення освітньої інтеграції дітей з порушеннями психофізичного розвитку//Науковий Часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. – Серія 19. – Корекційна педагогіка та спеціальна психологія // Зб. наук. праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – № 24. – С. 256-270.

6. Мартинчук О.В. Стратегічні орієнтири удосконалення фахової підготовки вчителів-логопедів до професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання// Актуальні питання корекційної освіти (педагогічна наука). Збірник наукових праць. – Вип. 4. – Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2014. – С. 225-234.
7. Мартинчук О.В. Компетентнісний підхід як концептуальна основа оновлення змісту підготовки майбутніх логопедів до роботи в умовах інклюзивного навчання // Науковий Часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. – Серія 19. – Корекційна педагогіка та спеціальна психологія // Зб. наук. праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – Вип. 26. – С. 138-143.
8. Мартинчук О.В. Сутність поняття і зміст професійної компетентності фахівців у сфері інклюзивного навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення// Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – Серія 19. – Корекційна педагогіка та спеціальна психологія // Зб. наукових праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – Вип. 28. – С. 130-136.
9. Мартинчук О.В. Студентоцентризований підхід до підготовки фахівців до інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами// Актуальні питання корекційної освіти (педагогічна наука). Збірник наукових праць. – Вип. 5. – Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2015. – С.168-182.
10. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій / Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>.
11. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року // Указ Президента України від 25.06.2013 № 344/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/other/36322/>
12. Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія / Ю.М. Рашкевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.
13. Специальная педагогика: в 3 томах: учебное пособие для студ. / Н.М. Назарова, Л.И. Аксёнова, Т.Г. Богданова, С.А. Морозов; под. ред. Н.М. Назаровой. – Т. 2: Общие основы специальной педагогики. – М.: Академия, 2008. – 352 с.
14. Шеремет М.К. Підготовка корекційних педагогів у вищих навчальних закладах // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / За ред. О.В. Гаврилова, В.І. Співака. – Вип. XVII в двох частинах, частина 1. Серія: соціально-педагогічна. – Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2011. – 368 с.
15. EBSCOhost: [е-ресурси Київського університету імені Бориса Грінченка]. – Режим доступу: <http://search.ebscohost.com/>
16. Reference Points for the Design and Delivery of Degree Programmes in Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://unideusto.org/tuningeu/images/stories/Publications/Education_brochure.pdf
17. The European Higher Education Area. Joint Declaration of the European Ministers of Education (Bologna Declaration). Bologna, Italy, 19 June 1999.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ehea.info/Uploads/about/BOLOGHA_DECLARATION1.pdf.

18. URL: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unideusto.org/tuningeu/publications.html>

Abstract. The relevance of development of educational programs for preparing of future teacher-speech therapists on competency-based approach is stated in the article; identified a pressing social need in correctional education specialists, capable of performing in a professional manner different activities as in terms of special educational institutions, and in a general area.

The content and structure of professional competences of graduate underlying new educational programs for field of study / specialization " Special education (speech therapy)" with additional specialty "Inclusive / integrated education» on Bachelor's and Master's level of education is given in the article. The description of professional competences which are to be formed on Bachelor's and Master's level of education.

Based on the analysis of scientific literature and own scientific studies it is presented general structure of professional competence of Bachelor and Master of Special Education.

The total structure of professional competence of Bachelor of Special Education includes the following main components: general professional competence; competence in individual psychological sphere (professional value); in remedial teaching, logodiagnostic, logocorrectional, diagnostic and correctional, advisory, research activities in the area of inclusive / integrated education.

The total structure of professional competence of Master of Special Education includes the following components: general professional competence; competence in individual psychological sphere (professional value); in remedial teaching, logodiagnostic, logocorrectional, diagnostic and analytical, advisory; research, teaching, cultural, educational, organizational and managerial activities (leadership, management and teamwork) in the organization and implementation of inclusive education.

Much attention is paid to the nature of the concept of "professional competence of teacher-speech therapists in inclusive education" as an integrated personality trait of future teacher-speech therapists.

1. Закон України «Про вищу освіту» // Закон від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>.

2. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» // Закон від 5 червня 2014 №1324 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1324-18>.

3. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. – Випуск 80. Соціальні послуги / Наказ Міністерства праці та соціальної політики

- України від 14.10.2005 р., N324. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uazakon.com/big/text798/pg1.htm>
4. Національний класифікатор професій ДК 003:2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dk003.com/>.
5. Мартинчук О.В. Компетентнісний підхід до професійної підготовки вчителів-дефектологів для забезпечення освітньої інтеграції дітей з порушеннями психофізичного розвитку//Науковий Часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. – Серія 19. – Корекційна педагогіка та спеціальна психологія // Зб. наук. праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – № 24. – С. 256-270.
6. Мартинчук О.В. Стратегічні орієнтири удосконалення фахової підготовки вчителів-логопедів до професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання// Актуальні питання корекційної освіти (педагогічна наука). Збірник наукових праць. – Вип. 4. – Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2014. – С. 225-234.
7. Мартинчук О.В. Компетентнісний підхід як концептуальна основа оновлення змісту підготовки майбутніх логопедів до роботи в умовах інклюзивного навчання // Науковий Часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. – Серія 19. – Корекційна педагогіка та спеціальна психологія // Зб. наук. праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – Вип. 26. – С. 138-143.
8. Мартинчук О.В. Сутність поняття і зміст професійної компетентності фахівців у сфері інклюзивного навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення// Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. – Серія 19. – Корекційна педагогіка та спеціальна психологія // Зб. наукових праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – Вип. 28. – С. 130-136.
9. Мартинчук О.В. Студентоцентричний підхід до підготовки фахівців до інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами// Актуальні питання корекційної освіти (педагогічна наука). Збірник наукових праць. – Вип. 5. – Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2015. – С.168-182.
10. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій / Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1341. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>.
11. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року // Указ Президента України від 25.06.2013 № 344/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/other/36322/>
12. Рашкевич Ю.М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія / Ю.М. Рашкевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.
- 13.
- 14.Шеремет М.К. Підготовка корекційних педагогів у вищих навчальних закладах // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка / За ред. О.В. Гаврилова, В.І. Співака. – Вип. XVII в двох частинах, частина 1. Серія: соціально-педагогічна. – Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2011. – 368 с.
- 15.EBSCOhost: [е-ресурси Київського університету імені Бориса Грінченка]. – Режим доступу: <http://search.ebscohost.com/>

Специальная педагогика: в 3 томах: учебное пособие для студ. / Н.М. Назарова, Л.И. Аксёнова, Т.Г. Богданова, С.А. Морозов; под. ред. Н.М. Назаровой. – Т. 2: Общие основы специальной педагогики. – М.: Академия, 2008. – 352 с.

1. Закон Украјины «Pro vyshhu osvitu» // Закон vid 01.07.2014 # 1556-VII [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111-zakon-ukrayiny-pro-vyschu-osvitu>.

2. Закон Украјины «Pro vnesennja zmin do dejakykh zakoniv Украјины pro osvitu shhodo orghanizaciji inkljuzyvnogho navchannja» // Закон vid 5 chervnja 2014 #1324 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1324-18>.

3. Dovidnyk kvalifikacijnykh kharakterystyk profesij pracivnykiv. – Vypusk 80. Socialjni poslughy / Nakaz Ministerstva praci ta socialjnoji polityky Украјины vid 14.10.2005 r., N324. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://uazakon.com/big/text798/pg1.htm>

4. Nacionalnyj klasyfikator profesij DK 003:2010 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.dk003.com/>.

5. Martynchuk O.V. Kompetentnisnyj pidkhid do profesijnoji pidghotovky vchyteliv-defektologhiv dlja zabezpechennja osvitnoji integraciji ditej z porushennjamy psykhofizychnogho rozvytku//Naukovyj Chasopys NPU imeni M.P. Draghomanova. – Serija 19. – Korekciјna pedaghoghika ta specialjna psykhologhija // Zb. nauk. pracj. – K.: NPU imeni M.P. Draghomanova, 2013. – # 24. – S. 256-270.

6. Martynchuk O.V. Strateghichni orijentyry udoskonalennja fakhovoji pidghotovky vchyteliv-loghopediv do profesijnoji diјaljnosti v umovakh inkljuzyvnogho navchannja// Aktualjni pytannja korekciјnoji osvity (pedaghoghichna nauka). Zbirnyk naukovykh pracj. – Vyp. 4. – Kam'janecj-Podiljskij: Medobory-2006, 2014. – S. 225-234.

7. Martynchuk O.V. Kompetentnisnyj pidkhid jak konceptualjna osnova onovlennja zmistu pidghotovky majbutnikh loghopediv do roboty v umovakh inkljuzyvnogho navchannja // Naukovyj Chasopys NPU imeni M.P. Draghomanova. – Serija 19. – Korekcijsna pedaghoghika ta specialjna psykhologhija // Zb. nauk. pracj. – K.: NPU imeni M.P. Draghomanova, 2014. – Vyp. 26. – S. 138-143.

8. Martynchuk O.V. Sutnistj ponjattja i zmist profesijnoi kompetentnosti fakhivciv u sferi inkljuzyvnogho navchannja ditej z tjazhkymy porushennjami movlennja// Naukovyj chasopys Nacionaljnogho pedaghoghichnogho universytetu imeni M. P. Draghomanova. – Serija 19. – Korekcijsna pedaghoghika ta specialjna psykhologhija // Zb. naukovykh pracj. – K.: NPU imeni M.P. Draghomanova, 2014. – Vyp. 28. – S. 130-136.

9. Martynchuk O.V. Studentocentrovanyj pidkhid do pidghotovky fakhivciv do inkljuzyvnogho navchannja ditej z osoblyvymy osvithnymy potrebamy// Aktualjni pytannja korekcijsnoi osvity (pedaghoghichna nauka). Zbirnyk naukovykh pracj. – Vyp. 5. – Kam'janecj-Podiljskij: Medobory-2006, 2015. – S.168-182.

10. Pro zatverdzhennja Nacionaljnoji ramky kvalifikacij / Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 23.11.2011 r. # 1341. [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>.

11. Pro Nacionaljnu strateghiju rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku // Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25.06.2013 # 344/2013 [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://osvita.ua/legislation/other/36322/>

12. Rashkevych Ju.M. Bolonskij proces ta nova paradyghma vyshhoji osvity: monohrafija / Ju.M. Rashkevych. – Ljviv: Vydavnyctvo Ljvivs'koji politekhniki, 2014. – 168 s.

13. Special'naja pedagogika: v 3 tomah: uchebnoe posobie dlja stud. / N.M. Nazarova, L.I. Aksjonova, T.G. Bogdanova, S.A. Morozov; pod. red. N.M. Nazarovoj. – T. 2: Obshhie osnovy special'noj pedagogiki. – M.: Akademija, 2008. – 352 s.

14. Sheremet M.K. Pidghotovka korekcijsnykh pedaghoghiv u vyshhykh navchalnykh zakladakh // Zbirnyk naukovykh pracj Kam'janecj-Podiljskogho

nacionaljnogho universytetu imeni Ivana Oghijenka / Za red. O.V. Ghavrylova, V.I. Spivaka. – Vyp. XVII v dvokh chastynakh, chastyna 1. Serija: socialjno-pedagoghichna. – Kam'janecj-Podiljskij: Medobory-2006, 2011. – 368 s.

15. EBSCOhost: [e-resursy Kyjivsjkogho universytetu imeni Borysa Ghrinchenka]. – Rezhym dostupu: <http://search.ebscohost.com/>

16. Reference Points for the Design and Delivery of Degree Programmes in Education [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://unideusto.org/tuningeu/images/stories/Publications/Education_brochure.pdf

17. The European Higher Education Area. Joint Declaration of the European Ministers of Education (Bologna Declaration). Bologna, Italy, 19 June 1999. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ehea.info/Uploads/about/BOLOGNA_DECLARATION1.pdf.

18. URL: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unideusto.org/tuningeu/publications.html>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Бабійчук Світлана Миколаївна — здобувач кафедри теорії та історії педагогіки Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, керівник секції «ГПС у географії», методист КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді».

Буйницька Оксана Петрівна — завідувач науково-дослідної лабораторії інформатизації освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент.

Брюханова Ганна В'ячеславівна — викладач кафедри дизайну Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка.

Галицька Майя Михайлівна — старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії освітології Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Грищук Юлія Володимирівна — молодший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії освітології Київського університету імені Бориса Грінченка.

Громова Наталія Михайлівна — доцент кафедри англійської мови Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка.

Діба Тетяна Григорівна — завідувач кафедри фізичної культури та спортивної майстерності Гуманітарного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат наук з фізичного виховання, доцент.

Козак Людмила Василівна — старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії освітології Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Кочарян Артур Борисович — методист центру ІКТ-компетенцій науково-дослідної лабораторії інформатизації освіти Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент.

Кузьменко Ольга Миколаївна — молодший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії освітології Київського університету імені Бориса Грінченка.

Мартинчук Олена Валеріївна — завідувач кафедри спеціальної психології, колекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент.

Міляєва Валерія Робертівна — завідувач науково-дослідної лабораторії культури лідерства Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор психологічних наук, доцент.

Морзе Наталія Вікторівна — проректор з інформатизації навчально-наукової та управлінської діяльності Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України.

Паламарчук Лариса Борисівна — професор кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор

Пляченко Тетяна Миколаївна — завідувач кафедри інструментально-виконавської майстерності Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, доцент.

Прошкін Володимир Вадимович — завідувач науково-методичного центру досліджень, наукових проєктів та програм Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, доцент.

Стаднік Надія Вікторівна — доцент кафедри початкової освіти та методик природничо-математичних дисциплін Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук.

Терентьева Наталія Олександрівна — докторант Інституту вищої освіти НАПН України, кандидат педагогічних наук, доцент.

Тригуб Ілона Іванівна — молодший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії Київського університету імені Бориса Грінченка.

ДО УВАГИ АВТОРІВ ПУБЛІКАЦІЙ!

Збірник наукових праць «Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка», затверджений як фахове видання з психологічних наук (Бюлетень ВАК України, 2010, № 7), педагогічних наук (затверджено Постановою Президії ВАК України № 1–05/04 від 14.10.2009), виходить двічі на рік.

Починаючи з 2014 року (з № 21) передбачено друкування за такими напрямками:

Педагогічні науки:

- методологічні основи педагогічної освіти;
- історія вітчизняної та зарубіжної педагогічної думки;
- педагогічна компаративістика;
- педагогічна інноватика;
- соціальна педагогіка.

Психологічні науки:

- теоретичні основи психології;
- практика психологічної допомоги.

Науковий редактор — Малихін Олександр Володимирович, доктор педагогічних наук, професор.
Відповідальний за відбір статей — Терентьєва Наталія Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент.

ВИМОГИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ СТАТТІ

1. Автори надсилають:

а) на електронну пошту журналу pedosvita@kubg.edu.ua відредагований текст статті, що відповідає вимогам пп. 3, 4 (без нумерації сторінок), довідку про автора, скановані копії рецензій (витягу з протоколу засідання кафедри) з рекомендацією до друку (див. чинні вимоги до рецензування);

б) поштою один роздрукований примірник за підписом автора, довідку про автора, оригінал рецензії (витягу з протоколу) на адресу: кафедра теорії та історії педагогіки, к. 302, вул. М. Тимошенка, 13-б, м. Київ, 04212.

2. Обсяг статті — від 0,33 до 0,55 авторських аркушів (1 авт. арк. — 40 000 знаків), анотації українською, російською, англійською мовами (обсяг кожної — до 1000 знаків) (див. п. 4), резюме статті англійською мовою.

3. Вимоги щодо змісту статті:

а) стаття повинна відповідати тематиці збірника та сучасному стану науки;

б) структура статті має відповідати вимогам Постанови ВАК України за № 705/1 від 15.01.2003 р., а саме: обов'язково вмішувати такі змістові компоненти: а) постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями; б) аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання означеної проблеми; в) формулювання цілей статті (мета, завдання, методи, методологія); г) виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; д) висновки з даного дослідження (відповідно до поставлених завдань) і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Зауважимо, що назва вказаних структурних компонентів статті у тексті не вказується. У разі невиконання або часткового виконання цієї вимоги матеріали розглядатися не будуть.

Наукове видання

**ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

- Психологія
- Педагогіка

Збірник наукових праць № 24

За зміст поданих матеріалів відповідають автори.

Видання підготовлене до друку в НМЦ видавничої діяльності
Київського університету імені Бориса Грінченка

Завідувач НМЦ видавничої діяльності *М.М. Прядко*
Відповідальна за випуск *А.М. Даниленко*

Над виданням працювали: *О.А. Марюхненко, Л.Ю. Столітня,*
Т.В. Нестерова, Н.І. Погорєлова

Поліграфічна група: *А.А. Богадельна, Д.Я. Ярошенко, О.М. Дзень,*
Г.О. Бочарник, В.В. Василенко

Наукове видання

**ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

- Психологія
- Педагогіка

Збірник наукових праць № 24

За зміст поданих матеріалів відповідають автори.

Видання підготовлене до друку в НМЦ видавничої діяльності
Київського університету імені Бориса Грінченка

Завідувач НМЦ видавничої діяльності *М.М. Прядко*
Відповідальна за випуск *А.М. Даниленко*

Над виданням працювали: *О.А. Марюхненко, Л.Ю. Столітня,*
Т.В. Нестерова, Н.І. Погорєлова

Поліграфічна група: *А.А. Богадельна, Д.Я. Ярошенко, О.М. Дзень,*
Г.О. Бочарник, В.В. Василенко